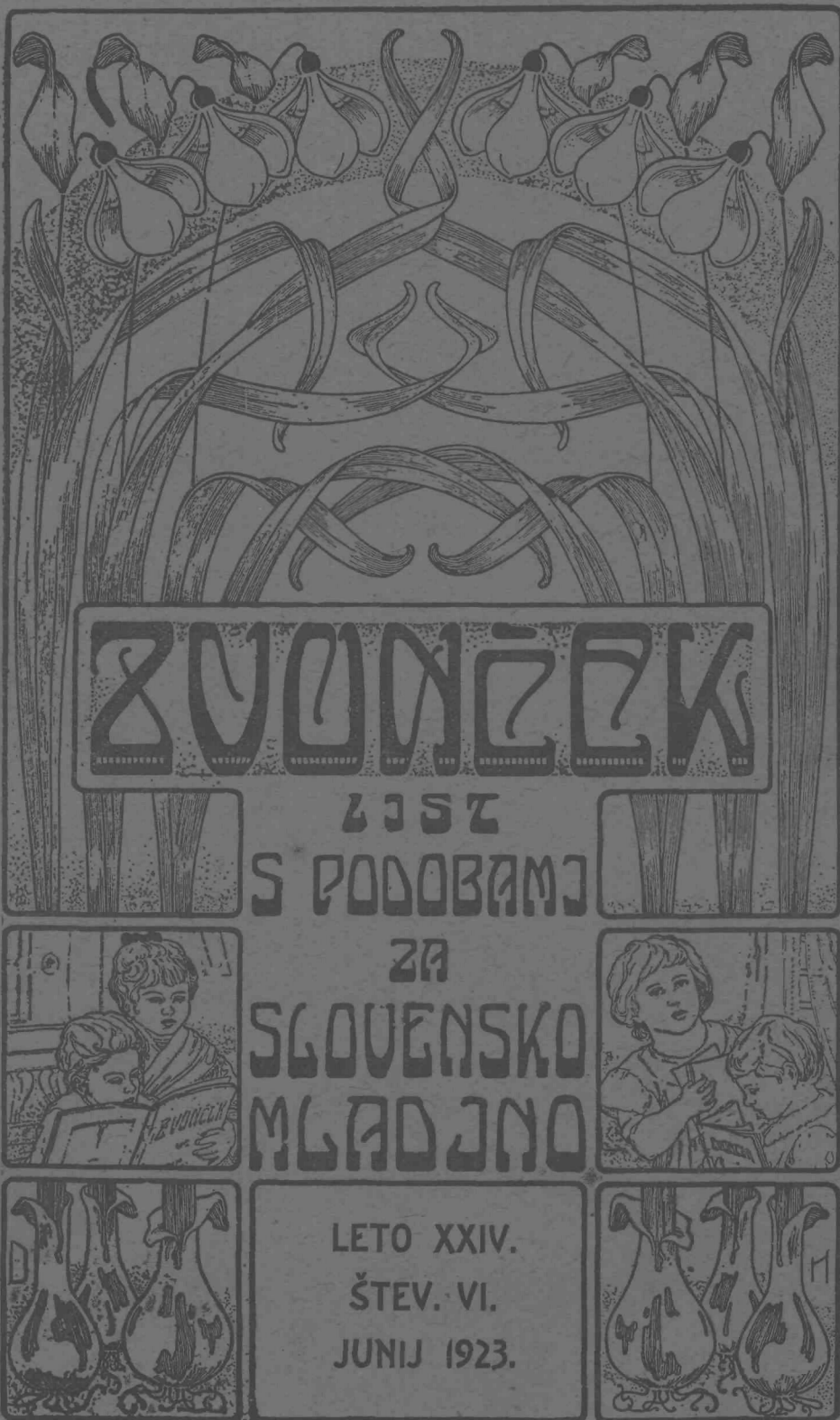


POŠTARINA PLAČANA V GOTOVINI.







ZVONČEK

LJST
S PODOBAMI

ZA
SLOVENSKO
MLADJNO

LETO XXIV.
ŠTEV. VI.
JUNIJ 1923.



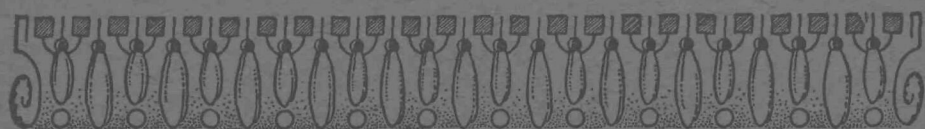
Vsebina.

1. <i>Janko Leban: Goslar Martin.</i> Balada	121
2. <i>Ivo Trošt: Ratko Lipovec.</i> Pripovedka izpod Krima	122
3. <i>Ivan Albreht: Slovan.</i> Pesem	125
4. <i>H. K.: Dušanova pot.</i> Povest	126
5. <i>Julij Kontler: Do Dolnje Lendave.</i> Opis s 4 podobami	129
6. <i>Bruno — Fr. Jordan: Jurij Stephenson.</i> Življenjepis	135
7. <i>Črešnje in jagode.</i> Podoba	138
8. <i>Anica: Branislav.</i> Pesem	139
9. <i>Jos. Vandot: Deca šeta</i> Pesem	139
10. <i>Pouk in zabava</i>	140
11. <i>Kotiček gospoda Doropoljskega</i>	143



Naročnikom!

Prihodnja dvojna številka „Zvončka“ (7. in 8.) izide meseca julija t. l.



„Zvonček“ izhaja v mesečnih zvezkih ter stane vse leto 20 Din, pol leta 10 Din, četrt leta 5 Din. Posamezne številke 2 Din.

Na naročila brez istodobno vposlane naročilne se ne oziramo.

Izdajatelj, upravnik in odgovorni urednik: **Luka Jelenc**, ravnatelj v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6.

Rokopise je pošiljati na naslov: Uredništvo »Zvončka« v Ljubljani, Bleiweisova cesta št. 20/II.

Rešitve sprejemamo tekom prvih 14 dni po odpravi vsake „Zvončkove“ številke!

Last in založba Udruženja Jugoslovenskega Učiteljstva — poverjeništvu Ljubljana.
Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Ševčič



Štev. 6.

V Ljubljani, meseca junija 1923.

Leto XXIV.

Goslar Martin.

Glej, s staro svojo violino
prehajam goro in dolino
ter v mesta spejem in vasi,
ovira zame vreme ni.

Jaz druge nimam imovine
in nimam svoje domovine
in žene nimam ne otrok
goslar le samcat sem ubog!

Naj se godi mi kakorkoli,
veselje svoje, svoje boli
zaupam violini jaz,
spremljalki verni mi vsak čas.

Korak do vsakih vrat ubiram,
na pragu pojem tam in sviram,
a radodarne mi roké
v zahvalo mnogi groš dadé.

Če radostno je srce moje,
veselo violina poje,
njen glas pa žalostno drhti,
če žalost me, obup mori . . .

Občinstvo rado me poslušá,
miline se topi mu duša,
otrok z rokami ploska roj:
„Zasviraj še in še zapoj!“ —

Pa pride dan; pred hišo zadnjo
zasviram svojo pesem jaderno,
labodja pesem vtihne mi,
življenja luč upihne mi . . .

Tedaj v pokop me odnesite,
zame molite in recite:
Tu si počij, goslar Martin,
saj bil na svetu si — trpin!

Janko Leban.





IVO TROŠT:

Ratko Lipovec.

Pripovedka izpod Krima.

(Dalje.)



Sedaj zatuli Ratko od jeze, bolečine, truda in žalosti, da je votlo donelo po temnem gozdu in zamolklo odmevalo iz gozda: »Bu-u-uh! Da te nisem slušal, o divji mož!« — Sede na drva in gleda obupno predse v sneg: Sedaj sem se pa ujel. Vsa moja umetnost, moč in pogum mi ne pomagajo nič več — kot slepcu grba ali gluhonemcu harmonika. Na dnu sem, odkoder ni izhoda drugod nego skozi sramoto. O, divji mož ve veliko. Ljudi pozna in gozdne žene pozna. Mož je govoril pravo, a on oblastno, prešerno, bahato. Samega sebe je ugriznil v nos. Tukaj so skrivne moči vmes. Do njih ne more človek pritlikavec. —

Neznansko hudo mu je bilo, zakaj nikoli ni rad priznal, da je premagan. Danes pa tako zavratno, tako skrivno in kradoma. Ali nima res nič več moči?

V tem razmišljanju opazi, da se nekaj giblje pred njim v snegu. Morda je prišla podgana iskat drobtinic za večerjo. Ob tej misli se spomni Ratko, da je že črna noč, on pa ni ničesar jedel od jutra. Pomotila si se, miška! Nič malice nisem imel s seboj.

»Ratko, česa pa želiš?« zacvili tenak glasek na tleh, malo močnejši kot glas drobne miške.

»Domov bi rad, pa ne morem in ne maram.«

»Z menoj pojdi, ti pokažem!« de zopet drobni glasek, in mali možic se postavlja pred njim na kepah razbrskanega snega čvrsto in možato, kakor da je pri vojakih pravkar zaslužil prvo odliko. Toda sila ni mila. Ob drugem času bi se bil Ratko srčno smejal škratu pritlikavcu, toda danes se mora loviti za sleherno bilko, ki mu ponuja rešitev. Ali naj kolovrati kdove kod po gozdu ali naj sprejme njegovo pomoč?

»Brez bremena ne maram!« odvrne Ratko.

»Pusti drva za danes! Jutri bodo lažja!«

»Hm!« se začudi Ratko, da ve tudi take neznatni pritlikavec več kot človek — krona stvarstva in prilika — slika božja! Poleg tega je čutil, kakor da je s to opomnjo premagan vnovič. Toda škrat kobaca po snegu in se ozira po njem. »Ali še ne greš? Meni se mudi. Moral



bom še na vrh Krima pozneje. Tam imam važno opravilo: pričal bom o tebi, kako si se oni dan vračal z bogatim plenom z lova. Vile in gozdne žene te bodo sodile in obsodile. Smiliš se mi. Velika sreča tvoja je, da sem te tukaj srečal. Zadnjič si nam bil jako všeč, ko si se junaško branil oblasti belih žen. Hudo bi se ti zato godilo danes, ko bi bile doma; zbrane so pa vse na Krimu, kjer se izreče o tvojem početju in o tebi ostra sodba.«

»Hm! Že mogoče!« potrdi Ratko in stopa za škratom brez drv. Ko jo ubirata po razbrskanem snegu, se zdi Ratku, da ni še nikoli stopal po tem delu gozda. Videl sicer ni mnogo, a dovolj, da je opozoril vodnika: »Samo da kažeš prav!«

»Ne boj se! Veliko bolje poznam pota kot ti, ki si človek velik in močan!«

Zopet je čutil Ratko kakor udarec po licu ta odgovor. Zameriti se mu pa vendar ni upal.

»Radoveden sem, kako se izvrši obsodba,« opomni hudomušno.

»Tako, da boš ti, Ratko, lepo doma in ne boš hodil s petjem in žvižganjem dražiti vil v gozd. Če ne boš, se ti bo godilo še huje kot danes.«

Zopet je moral junaško požreti slino, da ni zarentačil in pohodil drobnega bahača pred seboj. Tudi ugovarjati se ni upal več, zakaj škratova pomoč mu je bila nocoj dragocenejša. Zato ga je rajši podražil, če je tudi škrat navzlic vseznosti zašel, ko je našel njega v gozdni globini.

»Kaj šel! Mi gozdna bitja nimamo človeške pozabljivosti. Povem pa le tebi, ker te imam rad, da sem bil poslan tebi na pomoč.«

»Poslan? Pa ne od jezera?« Ratko je menil vodne vile.

»Kaj šel! Gozdne bele žene so mi naročile še popoldne in brez vednosti kraljice, naj ti grem pokazat pot iz gozda.«

»Tako! Ali sem tudi njim všeč? Zakaj me potem preganjajo?«

»Ne vem!« reče zamišljeno škrat in pokaže kljuko v vratih Lipovčeve hiše na Jezeru, želi lahko noč in se vrne. Ratko je bil doma veliko prej nego je mislil. Spremljevalcu ni utegnil niti odgovoriti, še manj se zahvaliti za prijaznost. Ko se je ozrl za njim, je bil škrat že kdove kje.

Bratje so bili že povečerjali in govorili, da bo treba iskat izgubljenega junaka s prižganimi bakljami. Strahoma so pogledovali očeta, kdaj veli, naj gredo, zakaj brez povelja bi bili ostali doma in mirno pospali. Toda nocoj so vedeli, da bo treba odriniti: mati je baklje že prižgala v peči in goreče so čakale pred pečjo. Tedaj stopi v hišo



Ratko, nekoliko bled, a nič preplašen. Bratje ga nalašč vprašajo, koliko je privlekel drv in če je bila v globini mehka pot. V naglici jim hoče dopovedati, kako in kaj, pa se mu zagrohočejo bratje in oče pri peči: »Ho-ho-ho! Tak junak! Čarovnice so te nosile. Morda te je katera celo jezdila. Ha-ha! Pasje masti bi bil vzel s seboj, praprotnega semena in enoletnih leskovih mladik, pa bi našvrkal malopridnice, da bi jih dolgo več ne obšla želja kratiti drva poštenemu vaščanu. Ti si se jih pa še bal! Tak junak!«

Ratko zanika, da bi bile čarovnice, se zaveri, da se jih ne bi bal, ko bi jih prišlo tudi sto, saj je nedavno odgovoril divjemu možu, da se ne boji niti belih gozdnih žen, ki so mu prepovedale vsakršno pot v gozd. Znana mu je umetnost, kako je mogoče spoznati vsako čarovnico, odkod je in kdo je. Takega človeka se izogibljejo vse čarovnice. Toda vile, rojenice, bele žene, te so kaj drugega.

»Bahač!« so mu zabrusili vsi domači — tudi mati, ki je nesla goreče baklje v tem ugasit v sneg. »Pa bi jih bil prisilil, ker se jih ne bojiš, da bi ti pomagale privleči butaro domov!«

»Tega ne razumete!«

»Ti pa tudi ne. Zakaj si se vrnil prazen?«

»Jutri vam povem, zakaj.«

Po teh besedah je prosil mater, če je ostalo kaj večerje, bratje so mu pa zagrenili tudi ta založaj. Komaj za silo je nekaj pojedel, dasi je bil gladen kot volk. Potem se je zleknil k peči na klop in kmalu glasno zasmrčal.

»Spi, kakor bi bil kdove koliko trpel!« reko bratje.

»Morda pa je tudi,« ugovarja mati, ki se ji je vendar smilil dobri, odkritosrčni, a danes nesrečni dečko. »Ali ga je kdo videl? Ali mu je kdo pomagal?«

»Sam je trdil, da je dovolj močan,« se opravičuje za vse najstarejši brat Janko in se zasmee škodoželjno, za njim pa se zasmeejo vsi drugi. Ratko je nadaljeval smrčanje, da so vsi vedeli, kako mu de dobro, zato opomni oče: »Spi, kakor bi ga angelci zibali.«

»Gotovo sanja, da mu poje pesem uspavanko sama kraljica gozdnih vil Krimoslava,« pristavi mati in se nasmehne spečemu junaku, na tihem pa želi, da bi bila njena opomnja resnica. Vsi so vedeli, da prinaša Krimoslava ljudem samo srečo.

Z različnimi mislimi so ostavili Ratka pri peči. Nobeden ni bil zadovoljen z njegovim početjem.

Zato so se vsi nemalo začudili, ko so vstali naslednje jutro in videli Ratkovo butaro drv pred hišo na dvorišču. Bil je veliko večji kup od onega, ki so ga privlekli včeraj domov vsi drugi Lipovčevi



sinovi skupaj. Tudi Ratko se je čudil, zakaj čudnega sovraštva svojih gozdnih nasprotnic belih žen vendar ni mogel umeti. To ga je skrbelo. Zato je le redkobesedno odgovarjal domačim, ki so trdili, da se jim je sinoči nalagal prav grdo in neprijazno. Oče in mati sta bila užaljena. Bratje so se kesali, da so ga zdelovali sinoči kot strahopetca in slabiča, dočim je storil več kot vsi drugi. Tiščali so vanj, zakaj jim ne pove resnice in s kakimi skrivnimi silami je v zvezi. Ratko je odgovoril samo, da tega ne more povedati, ako bo potreba kaj poravnati, poravna že sam s komerkoli.

»O povodnih ženah sem slišal, da so časih pomagale Lipovcem,« razlaga oče.

»Niso povodne žene, oče!« ugovarja Ratko, »gozdne vile so, ki me sovražijo. Več pa vam ne povem.«

Bratje ugovarjajo: »Sovražijo, praviš? Za tako sovraštvo bi bil hvaležen vsakdo. Več so ti privlekle domov, kot bi mogel s parom volov.«

»Naj bodo torej coprnice, če vam je laže tako. Jaz ne maram pomoči od njih, ne od gozdnih žen, kakor se ne bojim ne prvih, ne drugih!«

Po teh besedah stopi Ratko na dvorišče, zadene ogromno breme na pleča in vleče — nazaj v gozd. Stopal je, kakor da nese vrečo plev.

Zopet so strmeli vsi domači; mati si je celo otirala solzne oči. Menili so vsi eno, namreč da se je junaku Ratku nekaj zmešalo v glavi. Ubogi fant! Zakaj kdo bi bil sicer tako pameten, da bi v najhujši zimi in ob splošni stiski za kurivo vlekel tako množino drv nazaj v gozd? (Konec.)

Slovan.

Kamor stopiš — pisan cvet,
kamor hočeš — širni svet,
smeh zveni, cvete radost,
taka naša je mladost.

Si li sam? — Glej, src nebroj
zvesto druží se s teboj,
pojdi mednje, velikan,
zvest med zvestimi: Slovan!

Ivan Albreht.





H. K.:

Dušanova pot.



ajstarejša sestra Pepka je bila pri nas za gospodinja, ker je mati bolehal. Navadno je zvečer, preden smo šli spat, razporedila delo za drugi dan. »Dušan,« je rekla, »jutri je materin god. Ti mi pojdeš za rano k stricu Brežu ter mi prineseš nekaj peciva. Stric bo imel pripravljenih novo spečenih žemljic, prestic in rogljičkov. Tako mi je sporočil.«

Stvar je bila tako važna, da se ji Dušan ni upal resno ugovarjati. Sicer pa so mu bili izgovori vedno na razpolago. »Že grem,« je dejal, »a kaj, če bi me ugriznil stričev Sultan! Kako se bojim tega psa, ti ne morem povedati. Pomisli, na verigi ga imajo, ker bi sicer vse raztrgal!«

»Ravno zato si varen,« se mu odreže Pepka. »Pes na verigi te ne doseže, če mu ne greš preblizu. Poznam dobro tvoje izgovore.«

»Ko bi me pa spotoma napadel Brinškov Pozor? Ta ni priklenjen, ugriznil pa je tudi že Jernejevega fanta!«

»E, kaj boš govoril, gotovo ga je dražil ali pa pred njim bežal, česar seveda psi ne trpijo,« odvrne končno Pepka. »Le idi po bližnjici, tako se mu izogneš!«

Dušan ni vedel Pepki nič več ugovarjati in mislil si je: »Pribito je, da moram iti, pa pojdem, naj že stane, kar hoče!«

Sanjalo se mu je, da je že bil pri stricu Brežu. Pecivo je nosil povezano v beli ruti. Vračal se je po tujem gozdnem potu. Iz zasede so ga napadli cigani, a v jakem teku jim je ubežal. Nato so mu grozili bradati razbojniki; eden iz drhali ga je skoraj zgrabil, drugi so ga obkolili. Tedaj se je vzdignil v zrak in letel kot lahkokrila ptica nad neizmernim gozdom. Razbojniki so mu žugali s pestmi, streljali za njim, a niso ga dosegli. Dospel je na širono ravnino. Vse mu je bilo tuje. Zaman se je oziral po svojem domu. Z vso svojo dušo je hrepenel po materi, sestri Pepki, po vseh svojih bratcih in sestrah. Oj, kaj bi bil dal, da bi videl vsaj enega znanca iz domačih krajev! Bridko je tožil in zdihoval.

Ravno tedaj ga pokliče Pepka in opomni, da je čas, da vstane. Nihče na svetu ni bil srečnejši od Dušana. Bil je vendarle na svojem lastnem domu. Šel je od postelje do postelje in se prepričal na lastne oči, da je samo sanjal. V mislih je pozdravljal speče bratce in sestre, a mamici je poljubil iz hvaležnosti roko.



Temno je še bilo in snežinke so naletavale. Nekaj snega je bilo že padlo čez noč. Pogumno je Dušan premeril znano smer po bližnjici, dasi je bil sneg zamedel stezo. Oster veter mu je potegnil nasproti in tulil čez poljano. Iz farne cerkve je donel zvon in naznanjal bližajoče se jutro. V sosednih hišah so že gorele lučke. Dušan si misli: »Kaj bi se mi moglo zgoditi? Povsod vstajajo ljudje, v sili kar zapijem in končno, česa bi se le strašil?«

Ko je krenil na pot, je srečal človeka. Sapa mu je zastala, srce se stisnilo in globoko se je oddahnil, ko je spoznal cerkovnika. Stari cerkovnik ga baje ni bil videl, zaradi tega ga Dušan tudi ni pozdravil. Vendar se je veselil, da ni naletel na hudobnega človeka.

Stopil je v drevored. Velika ponočna ptica je zletela z bližnjega drevesa proti hosti. Prestrašil se je, zastavil korak in hotel zbežati. Srce v prsih mu je močno utripalo. Veter je zažvižgal v drevesih. Tam v vasi so se oglašali petelini. Dušanu je zrastel pogum in z novim upom je nadaljeval svojo pot. Čutil se je zopet bolj varnega in dobro mu je delo, da je premagal strah.

Pred Breževo hišo že ni več mislil na nočne strahove. Samo čudno se mu je zdelo, da se še ni oglasil Sultan. Navadno ne presliši ničesar. Hrabro je stopil v vežo in čez stopnice v prvo nadstropje, ker je stric Breže odprl prodajalnico šele ob sedmih.

Odpahnavši vrata na hodnik, bi bil Dušan skoraj okamenel, zakaj pred njim je stal Sultan, velik kakor volk v basni, ona strašna zverina, ki je požrla babico in deklico z rdečo čepico. Groza mu je zaprla dih, tako da se ni upal ziniti niti besedice. Zeleno žareče pasje oči so mu pretile s pogubo. Nazaj bi skočil in zatvoril vrata, a kaj, če bi Sultan planil za njim ter mu odgriznil nogo. Pa nogo bi že skoro žrtvoval, če ne bi bilo nič hujšega. Strah je imel Dušana v škripcih, srce mu je trepetalo in obvladala ga je smrtna groza. Slišal je nekje uro biti, morda zadnjo v svojem življenju. Stal je kot kip pred grozno pošastjo. V bližini je čul pokanje in prasketanje ognja in nekaj kakor pokladanje tresk v pečico. Zdaj je gnetec tolkel po nečkah, a Dušan priklenjen na svojega nasprotnika, se ni upal klicati na pomoč. Morda bi ga Sultan pri tej priči požrl. Prijeten vonj pečene pogače mu je udaril v nos. Zadnjikrat in nikoli več? Kako da še ni planil Sultan nanj in ga zagrabil prej, preden ni materi voščil sreče za god? In zdaj se li bo izpolnilo? O, grozal Sultan je v tem trenutku tudi strašno zazijal, a se vendar ni premaknil z mesta.

V tem hipu so se že odprla vrata za Dušanom in prikazal se je rešilni angel v podobi strica Breža s svečo v roki. Sultan je takoj izpremenil svoje bojne namene v najprijaznejše razpoloženje ter po-



zdravljaj svojega gospodarja, kakor bi bil eden izmed najkrotkejših kužkov v vasi ter se sploh ni več brigal za Dušana. »Zloba grda — mrcina pasja,« si je mislil Dušan, »tako se zdaj dobrikaš in se kažeš vdanega. Mene si pa hotel raztrgati.« Dušanu je bilo zdaj lahko, kakor bi se mu bil odvalil s srca težek kamen in nevidno izginil v globočini.

Stric Breže pa mu je dejal, da naj le gre v pekarijo in naj ga počaka tam. Dušanu je še tičal strah v kosteh in s tresočim se glasom je pripovedoval stricu, da se ne upa, ker se boji psa. Stric je nato ukazal pomočniku, naj odvede Sultana in naj ga priklene. Zdaj se je šele Dušan svobodno oddahnil. Pogum se mu je vrnil in bilo mu je tako gorko pri srcu, da bi bil od veselja zavriskal. Dozdevalo se mu je, da se mu smejejo hlebci v peharjih in kolači v loncih, namenjeni, da jih sprejmejo vroče pečice. V jerbasih so že bile naložene rumene žemljice, ki bi prav ugajale Dušanu. V drugo pečico pa je ravno postavljajl pekar s ploščatim, dolgim loparjem cele vrste rogljičkov. Dušan bi bil rad to delo poizkusil, a pomočnik mu je rekel, da je preslab in nevajen.

Koliko testa je še bilo v velikih kadunjah! Čakalo je, da ga zgnežejo in spečejo. Dušan ni mogel pojmiti, kako se vsa ta testenina speče. »Vidiš,« mu je razložil pomočnik, »razgreta pečica speče, preden se ohladi, trikrat do štirikrat male testene kruhke. Za pogačo seveda moramo zopet kuriti.«

Dušan je sam dočakal sveže pecivo. Kakor zamaknjen je gledal pekovske opravke.

Prišel pa je stric Breže in mu naložil v belo ruto žemelj, prest in rogljičkov. Dušanu je podaril krapec pšeničnjaka. »To je zate,« je rekel, »da se prihodnjič ne boš bal psa. Sultan nič ne stori, posebno domačinom ne, in tebe gotovo pozna dobro, ker te vidi vsak dan na poti v šolo. Pozdravi mi mater in ji čestitaj iskreno. Zvečer gotovo pridem tudi sam, da vidim, kako se kaj počuti.«

Ko se je Dušan vrnil, se je že svetilo na vzhodu. Sestra Pepka ga je že čakala pri vratih in ga sprejela prav veselo. Dušan ji je pravil, da še nikdar ni pretrpel tolikega strahu, kakor ravno to pot. Pepka se mu je smejala in ga spomnila, da se pravi fantič ne boji ničesar in nikogar.

Od tistega dne so bežali strahovi od Dušana. Dandanes pa je Dušan že gospodar in večkrat sam v šali straši malopridneže in lenuhe, ki postajajo po potih, gredoč iz šole.





JULIJ KONTLER:

Do Dolnje Lendave.



do je najvišji gospod?

— Bog! Okrajni glavar! Kralj! — bi odgovoril vsak po svoje. Seveda, Bog je najvišji gospod, to vem in verujem danes; bili so pa časi, ko sem mislil, da je najvišji gospod kolodvorski vratar v Čakovcu.

To vam je bil mož na svojem mestu! Nizek in debel je bil, v gosposko sukno oblečen, visokemu dimniku podobna mu je bila službena čepica in kar celo kepo srebrnih zvezdic je nosil na vratu. Toda če je zapel: »Pet-tau... Fri-dau... Pra-a-gerhof!« takrat je vse završelo na peronu. Sicer dobro vzgojeni ljudje so se tako daleč spozabili po tem petju, da so si kar s pestjo napravljali pot do izhoda, a on, moj gospod vratar, je le stal, nepremičen kakor iz kamena izklesan kip.

Danes je drugi mož vratar v Čakovcu, ki ne poje tako lepo. Nekam zaspano se glasi: »Ptuj... Pragersko... Maribor!« Čemu se sramujemo? Pettau — je grdo. Pragersko, Ptuj, Maribor — to je naše!

Toda vlakovodja je dal znamenje, zaškripljejo kolesa, in že se peljemo tja gori proti severni meji. Mursko Središče je zadnja postaja v Medjumurju. Tam pogoltne kar ves vlak železnemu zčaju podoben most; vse škriplje, poka in ropoče okrog nas, dokler drdramo v železnem žrelu, Mura pa, mejna reka Prekmurja, z umazanožoltimi valovi hiti pod nami v naročje bistré Drave.

— Deževalo je, pravi kmet, doma na Goričanskem in prav zadovoljen ogleduje z raztopljeno ilovico pobarvano vodo.

— Pravijo, se oglasi neki mlad gospodič — da je veliko zlata v Muri.

— Nekaj laških družin je res poizkusilo svojo srečo... čakajmo, kdaj pa? — premišlja stari kmet iz Beltinc. Da, pred vojno je bilol

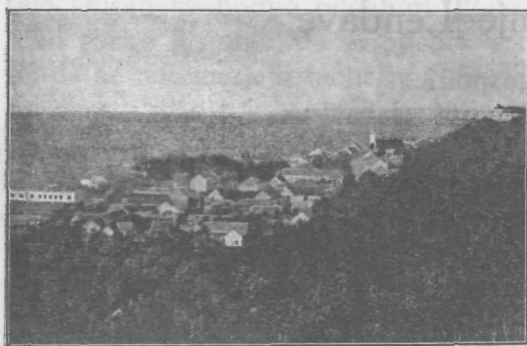


Toda prazna je bila mošnja, ko so prišli, in prazna je ostala tudi potem.

— Torej ni zlata v Muri? — povprašuje prejšnji gospodič.

— Je, več zlata je v Muri, kakor bi mislili, ampak ona ga ne izda.

— Tako je bilo namreč, ko je Bog ustvaril svet. Sedel je na najvišjem vrhu Triglava. Zlatim in srebrnim metuljem podobni angelci so letali okrog njegovega prestola, pred njim so pa ležale ustvarjene reči, tudi neznansko velik kotel, poln čistega, raztopljenega zlata.



Dolja Lendava od vzhodnih goric.

In Bog je rekel: »Oljke, vaše mesto je tam doli ob morju, bodite kras slovenske zemlje in v veliko korist dobrim ljudem!« Medvedu je pa rekel: »Medved, ti se skriješ v Kočevski gozd, živi srečno in zadovoljno!« Medved bi rajši šel kam na Štajersko, ker je tam več čebel, zato se je nerodno ganil z mesta in prevrnil je kotel, ki je bil — kakor sem že povedal — poln raztopljenega zlata.

Kakor zlato morje se je razlil dragoceni zaklad, zemlja pa, ta vedno žejna stvar božja, je to morje skrila v svoje naročje po tajnih poteh pod sedem gor in sedem dolin, dokler se ni oglasil Gospod:

— Zlato nazaj!

In glej, prikazal se je daleč, daleč od Triglava tenek curek čistega zlata. In teklo je to zlato po dolinicah in dolinah vedno naprej in se širilo, kakor da zlatemu toku ne bi hotelo biti kraja in konca. Le kadar so se vtopile prve zlate kaplje v bistri vodi Drave, se je oglasil zopet Bog.

— Murica, hčerka moja, je rekel, tvoja pot bodi ona zlata struga. Pokrij s svojo hladno vodo oni zlati zaklad in ne izroči ga prej ljudem, dokler vsak Slovan ob tvoji obali ne bo ljubil svojega brata — Slovana!

Tako je bilo in zato so morali Lahi s prazno mošnjo proč.

Severna obala Mure je že Prekmurje. Lepa rodna ravnica je to, okrašena z bogatim poljem in s cvetočimi travniki. Daleč od železniške proge se vidi tu in tam kakšna hišica, skrita med belo oblečene košate akacije.

— Čudno je, kako malo hiš stoji na tej blagoslovljeni zemlji...



Zopet se oglasi moj Beltinčan.
— Vi ne veste tega, gospod, kako je in zakaj je, toda če hočete, vam že povem.

— Povsod, kamor vam le seže s tega voza oko, je bil eden gospod v nebesih in eden na zemlji. Zemeljskemu gospodu so rekli: lendavski knez. Le njemu je zelenela tukaj trava, njemu rodilo polje, celo dolgo- uhi zajci so tudi na njegovo željo prišli v lovsko torbo. Ta blažena zemlja je le gospodu rodila, a pila je znoj naših obrazov. Na tej zemlji ni bilo mesta za tople kmetiške domove, tega ni dovolil oni stari grad na griču...

Vsi smo se ozrli proti gradu, ki še danes kakor kragulj na plenu čepi tam gori na grajskem griču, obdan na treh straneh z višjimi griči, polnimi rodnih trt in cvetočih marelic.

— Celo v noči nismo imeli miru zaradi tega grada. Na čelno steno je dal pritrčiti mogočni gospodar dve svetilnici, da bi tudi ponoči videl in vedel vse, kaj se godi severno od Mure.

— In črno Marijo je dal naslikati med svetilnicami, da bi se v molitev izpremenil vsak grenak vzdihljaj, ki se je rodil v srcu ubožnih tlačanov... je dostavil mož upornega obraza.

Jaz tega ne verujem, saj pravijo, da so veliki gospodje tudi po- božni ljudje.

— Dolnja Lendava! Dolnja Lendava!
V črno oblečena dama stoji na peronu in nekaj vojakov. Tudi v črno oblečena deklica pozdravi staro gospo. Madžarski govorita.

— Je to Madžarka, me vpraša moj radovedni mladi sopotnik, ki še nič ne ve o Prekmurju kakor to, kar je slišal v vlaku.

— Povejte mi, me nadle- guje nadalje, kakšni so ti Madžari? Veliko jih je? Res, da so zadovoljni v Jugosla- viji? Tako je kar teklo iz nje- ga vprašanje za vprašanjem.

Po cesti, podobni visoke- mu nasipu, sva šla proti me- stu, ki je kakšnih 1000 m od kolodvora. Cesta je obrobljena z visokim drevjem in ne manjka na njej najobilnejšega pridelka prekmurske zemlje — blata.



Glavna ulica.



Potok Lendava je že za nama, Pesečni šanec in Kobiljski potok hitita vzporedno z njo, vsi trije so polni rjavožolte ilovice. Res, dobro je povedal Goričanec: tudi v njegovi hriboviti ožji domovini je deževalo včeraj.

Stari časi, ko pristni Lendavčan ni bil nič vesel, če je tako pobarvana voda hitela pod mestom. Močno deževje ali hitro tajanje snega je bila prava nesreča za kmeta in gospode v okolici mesta. Ozke in plitve struge potokov niso zmagale s prostorom, nastala je povodenj. Umazanožolti valovi so hiteli proti Muri in le na visoko napravljena cesta je vezala meščane z ostalim — suhim svetom. Seveda, žito v snopju, seno v kozelcih, divjačina in vse je šlo takrat k nič, ostalo je le žolto blato po travnikih — gnojilo, ki ga je napravala voda na Goričanskem. Danes je povodenj skoro neznana reč, odkar so kanalizirane struge, toda bujno zelenih travnikov tudi ni. Sedaj Goričanci bogate.

Pri tvornici dežnikov je najgloblje blato, nekaj stopinj naprej se pa že začinja lepo asfaltiran hodnik, ki nas ne zapusti do treh koncev mesta.

Prišla sva do hiše, ki o njej pripovedujejo stari meščani jako zanimivo smešnico.

Živel je v Dolnji Lendavi, tako sem slišal povestico jaz, žid, silno bogat in še bolj skop mož. Odkod je prišel, nihče ne ve, le to se zna, da si je tekom nekaj let nabral kar cele vreče cekinov. Imel je pa tudi prijatelja, ki mu je zaupal vse svoje imetje, celo cekinov polno vrečo tudi. Kaj mislite, kdo je bil ta prijatelj? No, ne človek, gospod Švarc človeku ne bi zaupal; opico, čedno, majhno živalco, je imel za prijatelja. Pred to opico je štel svoj denar, z njo je spal in se veselil v eni izbi in če se mu je slabo godilo, tudi jokal je njen stari gospodar. Nekega dne, pač po končani nedeljski maši, so kar trumoma hiteli kmetje iz okolice domov, kar zagledajo opico, ki je na oknu sedela in štela cekine kakor njen gospod.

Ljudje so obstali pred hišo in zaprli cesto, da ni nihče mogel ne naprej in ne nazaj... Takrat se je zgodilo, da je neki paglavec kamen zalučal v opico, ona pa kar s celo pestjo cekinov v radovedneže. Ljudje so lučali kamenje, opica cekine... In tako je šlo do zadnjega cekina.

Na obeh straneh glavne in, lahko bi rekli, edine ulice so lepe hiše, tu in tam pravcate palače. Da, veliko bogastva je nakopičil Madžar v Dolnji Lendavi. Imeli so pa tudi svojega nezvestega prijatelja: sovraštvo do vsega, kar ni madžarsko, in le-ta nam je vrgel vse nabrano bogastvo v naročje, ko se je prikazal v mestu prvi vojak velikega kralja Petra!



O katoliški cerkvi pravijo, da je sezidana v Kocljevih časih, in o gradu, ki stoji za cerkvijo, obdan z deli nekdanj mogočnega obzidja, da je videl krvoločne janičarje in slišal vnebovpijoč jok ujetih kristjanov Slovanov.

Na vzhodni strani cerkve je majhen drevored, nasad košatih divjih kostanjev. Skozi ta drevored pridemo na cesto, ki drži gori na vrh Sv. Trojice. Pot je precej strma, zato postojimo nad župnijo. Odtod se vidi velik del mesta. Tam zahodno ob cerkvi je slovenska meščanska šola, slovenska in madžarska državna osnovna šola in v isti smeri enako visoko z nami je stari lendavski grad.

Pobočje grajskega hriba je obraslo z akacijami. Zazdi se nam, kakor da bi na vrhu dreves čepela ogromna stavba. Dve svetilnici na čelnem zidu in na zid naslikano črno Marijo tudi dobro vidimo. Naši vojaki so nastanjeni sedaj v gradu, menda vsak dan hodijo pred vhomom Hadikovega rova in ne vedo, da je ta rov rešil neštetokrat življenje domovini vdanih vojakov.

Nad župniščem se začno prve gorice. Vse je lepo urejeno, vinarica ob vinarici, orjaki orehi in kostanji, vitke marelice in drugo mlado sadno drevje nas spremlja in pozdravlja spotoma tja gori do kapele sv. Trojice na vrhu ravno tako imenovanega hribčka.

Moj sopotnik bi si rajši ogledal kapelico in slišal nadaljevanje povesti o Hadiku, jaz pa pravim, naj si prej ogleda ono hišico, od dežja oprano in objedeno od burje. V tej hišici je preprosto živel svoje stare dni Slovenec, učitelj Janez Murkovič. Vprašaj Madžare daleč naokrog, če li vedo, kdo je bil ta Slovenec? Ne dobiš človeka, ki mu ne bi bil znan in ki ga tudi ne bi spostoval. Tihi in topli so bili oni majniški večeri, kadar je ob cerkvi zapel moški zbor ali je svirala godba, okrog njih mladi in stari, pred godci in tudi pred pevci je stal on, vedno prijazen mož velikan, naš rojak, učitelj Murkovič.



Vzhodni konec glavne ulice.

Verno je služil Madžarom za svoj ubogi kruhek, a zdi se mi: v pokoju ga je nekaj peklo v srcu. Tam pri kapelici si je sezidal



skromno hišico in tam je živel, obdan od božje prirode in v krogu svojih ljubih Slovencev.

— Kako pa, saj je Lendava madžarsko mesto?

Da, bilo je, a gorice so imele slovenske domove v naročju. Madžar gospodar v tlakovanem mestu, prekmurski Slovenec med hribi, na hribu... Brat, tako je bilo in tako bo, če ne bomo vedeli, da je v slogi moč!

Hadikova kapelica je prav majhna, obdana z nagrobnimi spomeniki. V tej kapelici spi svoje večno spanje vojni junak, strah Turkov, grof Hadik.

Sedaj se obrneva proti jugu. Kakor na zemljevidu se vijejo bele ceste in poti, tu in tam vidiva od solnčnih žarkov pozlačeno vodo Mure, svetlomoder trak naše Lendave, kakor temno krpo Črni gozd in daleč med drevjem skrite vasi: Selišče, Gaberje, Sv. Martin v Medjumurju, črenšovski zvonik...



Vzhodna stran gradu.

Starci pripovedujejo, da so bili časi, ko so na mestu današnjih travnikov in današnjega polja dajali močvirnati gozdi zavetišče divjačini in ljudem. Edina nekaj vredna cesta je bila ona čez Dolnjo Lendavo proti Murski Soboti in Radgoni in ta cesta je zopet imela svojo zvezo čez Muro z Medjumurjem. In pač po tej poti so hodile v naše kraje razbojniške turške drhali. V tistih časih je naš rod branil lendavski grad. Šele pozneje se je izpremenil branitelj v krutega gospodarja.

Pravijo, da je vedno trdno kljuboval lendavski grad turški sili, in zato se je naježil turški paša, gospod Medjumurja. Zbral je veliko vojsko in začel se je kravavi ples za lendavski grad. Noč in dan, v dežju in ognju so se bojevali vojaki kapetana Hadika, toda Turkov je bilo več,

vdrli so v grad. Tam so si pa Hadikovi že prej naredili podzemeljski rov, ki je držal ven med gore v goščavo. Po tej poti so si hoteli rešiti sedaj življenje. Zadnji je bil branilec Hadik; tik pred Turki je skočil v rov, da si reši golo življenje. A Turki za njim. Začela se je divja gonja... Krvoločni Turki s svetlimi meči in pred njimi junak, branilec kristjanov. »Le do vrha hriba mi pomagaj, Bog!« je vzdihnil Hadik, »potem bom rešen...« In res, božja pomoč ga je rešila smrti.



— Oni Hadik je torej dal sezidati to kapelico?

— Da. In v njej je tudi pokopan. Blizu 400 let je minilo že od tega, a njegovo truplo je še danes celo.

Iz bližnje vincarije se sliši prijazno vabilo:

— Gospodi, pogledajte nas malo. Čujem, kak lepo gučijo, Bog vam poplačaj, lepa reč je zlata ptica, zlata ptica pa vu našem hrami tudi ma mesta...

S starim vinom in belim kruhom nam postreže domačin.

Jemo in pijemo... Mislim, dobro si povedal, moj nekdanji učitelj: »Pridejo še slovanski časi!«

Tukaj so!

BRUNO — FR. JORDAN:

Jurij Stephenson.*

I.



red sto leti je živel mož vztrajnega dela, preprost rudniški delavec — Jurij Stephenson. Zaradi neumornega dela je postal iz navadnega delavca bogataš; a ne samo to; izumil je parni stroj — lokomotivo. Sto let mineva, odkar je stekla prva železnica, najprvo na Angleškem, v domovini Jurija Stephensona, pozneje tudi pri nas. Leta 1859. je stekla železnica skozi Ljubljano od Zidanega mosta proti Trstu.

Ne bo odveč, če se s tem duševnim delavcem natančneje seznanimo; njegov zgled more čitatelju le koristiti.

Jurij Stephenson je bil sin ubogega rudarja. Kot deček je pasel krave na pašniku, ki je mejil na rudnik, kjer je bil zaposlen njegov oče. Pozneje je dobil delo v rudniku. Bil je tako dober delavec, da so mu zaupali vedno težja in važnejša opravila. Ko je dosegel 16. leto, so mu izročili v oskrbo parni stroj.

Jurij je imel za stroje posebno nagnenje. Kmalu so opazili, v kako dobrem stanju so bili rovi, ki so bili njemu izročeni v oskrbo. Jurij ni nikoli počival; hotel je razumeti tudi umeten ustroj raznih strojev, ki jih je nadzoroval. Kadar je izvršil 12 ur dnevnega dela, je opazoval čudեսno kolesje parnega stroja, ki so mu ga zaupali.

K nesreči ni znal Jurij, ki je bil tedaj star že 17 let, niti brati niti pisati. Starši so mu bili ubožni in ga niso mogli pošiljati v šolo. Hitro

* Izgovori: Stefensen.



je izprevidel, da bodo ostali stroji, ki jih je tako ljubil, zanj nerazrešljiva uganka, dokler bo tako neveden. Kupi si abecednik. Ob večerih je hodil k vaškemu učitelju, podnevi v urah počitka se je sam učil. Pogostokrat so ga videli delavci, kako je med odmorom potegnil čitanko ali tablico iz žepa, da je poizkušal čitati, pisati in računati. Za učenje je imel toliko voljo, da je po dokončanem dnevnem delu začel delati ponoči, da je popravljal stare črevlje svojim tovarišem, da bi zaslužil potreben denar za nabavo knjig.

Stephenson je bil jako nadarjen, razumen in duhovit, toda vkljub tem lastnostim ne bi dosegel svoje velike slave, če bi ga ne podpirale pri njegovem globoko zasnovanem delu še druge lepe lastnosti: odločnost, pogumnost, vztrajnost in treznost. O teh lastnostih nam daje ta mladi mož najlepši zgled.

Jurij Stephenson se je poročil, ko je bil še mlad. Da bi v potrebi podpiral svojo družino, je moral delati več kot kdaj prej. Ob nedeljah je porabil prosti čas za učenje; čital in računil je brez prestanka, proučaval je na risbah sestavo vseh novih strojev, da je tako napredoval pri vseh rečeh, ki so se tikale njegovega posla.

II.

Ogenj je nastal nekega dne v Jurjevem stanovanju. Utrpel je veliko škodo. Med drugim je bila tudi njegova ura tako poškodovana, da je ni mogel več pripraviti do tega, da bi šla in kar je bilo še huje: ni bilo denarja za urarja. Stephenson je storil tedaj za svojo dragoceno uro-kukavico to, kar je storil za svoje stroje: razstavil jo je previdno, jo osnažil in jo nanovo sestavil tako razumno, da je šla odslej bolje kakor prej. »Dobro!« si je mislil naš spretni delavec, »namesto da bi samo popravljaj črevlje v nočnem času, bom popravljaj poleg tega še ure.« In res, odslej mu je izročala vsa vas še ure v popravilo.

Medtem se je širil glas o Stephensonu kot strojniku in njegovi spretnosti. Poslali so ga v notranjost Anglije, da bi popravil važen stroj. Namesto da bi se peljal, je pogumno korakal s palico v roki. »Če bom tako varčeval,« si je mislil, »bom lahko plačeval mesečno šolnino za svojega sina.« Jurij je imel res sina, ki mu je dal ime po svojem starem očetu Robertu. Jurjeva največja želja je bila, da bi mogel mladega Roberta dobro vzgojiti. In ravno v ta namen je že toliko časa združeval nočno delo z dnevnim. Pokvarjeni stroj, ki ga je šel Stephenson gledat, je začel zopet svojo službo. Za plačilo je dobil Jurij 700 frankov. »Glejte, pa sem bogat!« reče mladi delavec; »prišel sem peš, pa se vrnem tudi peš, da ne bo treba načeti mojega zaklada.« Zdelan od navora je prišel v selo, kjer je prebival njegov



oče. Grozen dogodek se je bil izvršil. Stari Stephenson je oslepel, strašno opečen od sopare, ki jo je vanj brizgnil stroj. Poleg tega je zabredel v popolno uboštvo. Mladi Stephenson je porabil takoj polovico svojih 700 frankov, da je poplačal dolgove svojega očeta. Potem ga je prepeljal iz ubožne kočice v čedno hišico, le malo oddaljeno od njegovega bivališča. Slepec je tu živel srečno dolgo vrsto let.

Stephensona je že prej zadela nesreča, da mu je umrla žena, ki jo je izredno ljubil; ostal mu je le še mali Robert in stari slepi oče.

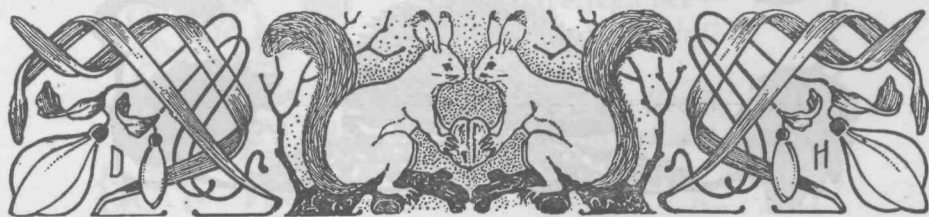
V tem času je pozvala Angleška, ki je bila v obupni vojni s Francijo, vse sposobne moške pod orožje. Vojne službe niso bili oproščeni niti delavci, ki so preživljali svojo družino. Jurij, prisiljen iti pod orožje ali plačati nadomestnika, je porabil svoje zadnje prihranke, da se oprosti vojaščine, zakaj moral je služiti kruh za očeta in sina. Tako ni zanj ostalo nič po tolikem delu, po toliko prečutih nočeh. Če prenehajo tvornice z obratom ali če pride bolezen — pade v najgroznejšo bedo. Toda šel je na delo še z večjo vnetostjo; delo in učenje sta mu nudila tolažbo.

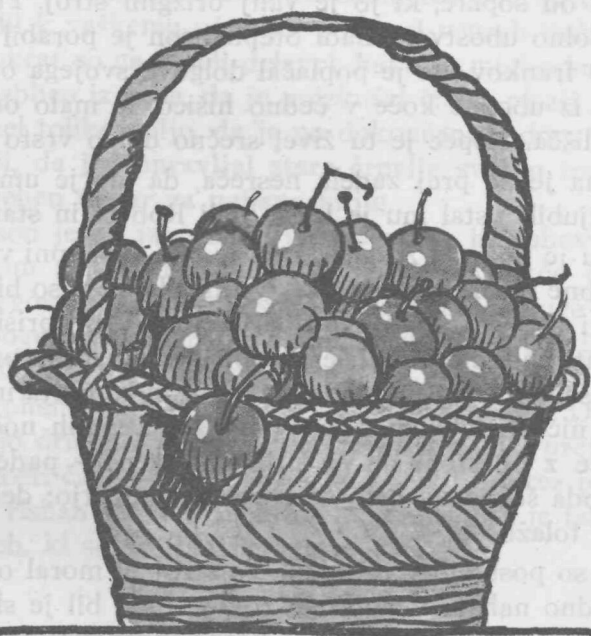
Nov stroj so postavili v rudniku. Ta stroj bi moral odstranjevati vodo, ki se vedno nahaja v votlinah rovov, toda bil je slabo postavljen in ni hotel delovati. Poklicali so učene inženirje, da bi popravili stroj. Ni se jim posrečilo. Leto dni je preteklo, ne da bi imel kdo korist od stroja. Stephenson je porabil vsako možno priliko, da se je približal trdovratno upornemu stroju. Hotel je najti oviro, ki je zadrževala delovanje. Njegov duh ni nič počival. Ko ga je neke sobote večer dolgo ogledoval, je vzkliknil veselo: »Jaz vem, kako bi se ga pripravilo do delovanja!«

Ta pripomba je došla do ušes rudniškemu ravnatelju, ki brez pomisleka izroči popravo Stephensonu. Nekaj dni pozneje je deloval stroj tako dobro, da je iz rova izčrpal vso vodo in da so delavci lahko odšli na delo. Jako začudeni so Stephensona nazivali »zdravnika strojev«.

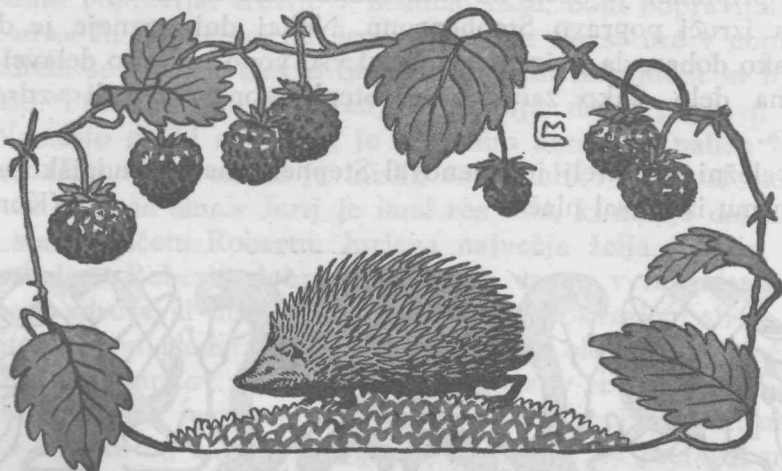
Hvaležni ravnatelj je imenoval Stephensona za rudniškega inženirja in mu izboljšal plačo.

(Konec.)





*Sveti Vid —
črešenj sit,
tudi jagod se ne brani,
deco z njimi žejno hrani.*





Branislav.

Branislav je dečko,
dečko in junak!
Kje je pač na svetu
njemu kdo enak?

Bogec mu odpustil
ta bo greh,
saj smo rekli le za
šalo in za smeh!

V hlačah je že davno —
to se zna,
hlačke pa imajo
žepa dva.

Pipe in tobaka — glejte —
v žepih ni,
lahkoverneži ste, bralci
mali vi!

Branislav naš dečko,
dečko in junak
v žepih nosi skrito
pipo in tobak.

V enem žepu skriva
dečko počen groš,
da si ptičje volne
kupi zvrhan koš.

»... Joj! Tobak in pipo?!
Ali res?
Smrtni greh, ki vpije
tjakaj do nebes!...«

V drugem pa se kisa
in jezi bav-bav;
Branislav junaček
v žepek ga je dal.

Anica.

Deca šeta . . .



Deca šeta po livadi,
šeta — spredaj tri, tri zadi,
in metulji se trije
z deco pisani love.
Prvi krila ima zlata —
deca sreče je bogata.
Drugi nožke ima zlate —
deca k radosti gre v svate.
Zlate tretjega oči —
k deci božji raj hiti.

Deca šeta po livadi,
z njo gredo krilatci mladi,
spred trije, trije so zadi . . .

Jos. Vandot.



Skrivalnica.

Kaj pomeni?

Priobčil *Fr. Rojec.*



Rešitev in imena rešilcev priobčimo v prihodnji številki.

Rešitev zastavice v podobah v 5. številki.

Bodi svoje sreče kovač.

Prav so jo rešili: Josip Rongador, Milan Saveli, Franjo Bolka in Ernst, Janko Šiška, Anica Savelijeva in Nika Šiška, St. Jurij; Maksim, Ljubomira in Božan Strmecki, Ljubljana; Branko Jan, Laško; Bernard Kovač, Rado Uršič, France Inkret, France Kincl, Rastko Kincl, Sv. Jurij ob j. ž.; Milko Jan, Herbert Kokol, Laško; Ivan Oberčkal, Ivan Rupnik, Ljubica Mikuševa, Gotovlje; Franc in Karel Cilenšek, Franc Antloga, Tonica Antlogova, Matevž Vipotnik, Tonček Goršek, Lojzka in Micika



Cilenškovi, Žalec; Tončka in Olga Bizjakovi, Ženica Rebčeva, Litja; Zora in Nada Vengarjevi, Viktor Ivnik, Danica Prinčičeva, Metoda in Cirila Šemrlovi, Radovljica; Milojka Šušteršičeva, Konjice; Herman Zupanc, Petrovče; Zlatica Macarolova, Sevnica; Slavko Vrečko, Šoštanj; Jože in Franc Klobučar, L. Čarman, Anton Humar, Franjo, Ivo in Drago Vraničar, Aleš Demšar, Franc in Valentin Štrekelj, Valentin Zaletel, Škofja Loka; Ljudmila Krajškova, Boris Kranjc, Celje; Vika Šavnikova, Branko Bezljaj, Živko Schiffrer, Jelica Kušeljeva, Emilija Kosova, Vida Watzakova, Kranj; Leo Šemrov, Joško Benedek, Laško; Vladimir Jordan, Ihan; F. Zorman, Nikolaj Rebec, Edvard Pohar, Vladimir Jamar, Ljubljana; Francka Kovačeva, Preserje; Mirko Golob, Mokronog; Vera, Helica in Franjo Legat, Javornik; Viktorija in Slava Gogalovi, Kočevje; Viktor Ravnikar, Jože Pinterič, Ivan Pust, Trbovlje; Jože Kramaršič, Škofja Loka; Julij Essich, Maribor; Ivan Kveder, Jesenice; Vlasta in Zlata Košarjevi, Vera, Dušan in Hinko Perne, Ptuj; Kostja in Sava Konvalinka, Toplice; Stanko Časl, Žiče; Dragica Rudella, Zalog; Anica Zupanova, Kranj; Juro Klemenčič, Mokronog; Adolfina Kolmanova, Radovljica; Peter in Lizetka Dalla Valle, Lesce; Slavica Jančarjeva, Ana Smolejeva, Potoki; Marica Vasletova, Lucija Žgankova, Griže; Dušan Humer, Jesenice; Vera Orlova, Veruška Stresova, Dragotin Vojska, Joža Trobevšek, France, Ilja in Andreja Goršičevi, Franjo Mihelčič, Adolf Kopetzky, Tatjana Hrovatova, Danica Škafarjeva, Zlata Kavčičeva, Milica Špeletičeva, Ljubljana; Josip Reker, Miha Vizovišek, Franjo Grobelnik, Franjo Šmerc, Ivan Rupnik, Žalec; Jožica in Elza Zupančevi, Mery Rajterjeva, Jožica Plaušteinerjeva, Elza Severjeva, Milojka Jerebova, Silva Pajmanova, Elza Pihlerjeva, Elza Pibernigova, Anica Ogorelčeva, Milica Weinhardtova, Slavica Šoba, Julijana Selmajerjeva, Marija Zagorčeva, Marija Brumnova, Alojzija Pemelova, Marica Šantlova, Marija Kosijeva, Božena Brumnova, Ptuj; Ladik Wisinger, Milica Jenkova, Ivan Bezeljak, Litija; Bogumil Korbar, Andrej Kezele, Radislav Reja, Sp. Šiška; Vladimir Merhar, Strmecki, Zmagoslav Gregl, Mirček, Gustelček, Bebica in Marjan Rosinovi, Rozalija Kranjčeva, Fani Miheličeva, Brežice; Matilda Živkova, Andrej Mandl, Ana Kocpekova, Janko Vingerl, Sv. Barbara v Sl. gor.; Franc Štefančič, Alojz Avbreh, Pirešči; Ivanka Zibarjeva, Vladko Ščukanec, Vladko in Konrad Kramberger, Maribor; Gvidon Hrašovec, Novo mesto; Ina in Vera Slaparjevi, Olševki; Ivan in Alojz Klajnšek, Franc Kovačič, Anton Brečko, Miha Gorjup, Sv. Jurij ob j. ž.; Božena Veberjeva, Jesenice; Borut in Igor Šink, Vel. Lašče; Rafko Thaler, Železniki; Angela Zorkova, Novo mesto; Ivan Leskovar, Bled; Julko in Poldi Škraberjeva, Josip Rančigaj, Miha in Josip Vizovišek, Adolf Pikel, Franc Šmerc, Gostovlje; Josip Gerbec, Celje; Silvo Kopriva, Marica Praznikova, Sp. Polskava; Žorž Gregorc, Radovljica.

Besedno uganko v 4. števil. so tudi prav rešili: Alfred Pičinin, Julij Essih, Maribor; Pija Božičeva, Jožefa Blejčeva, Hermina Premkova, Marija Tomčeva, Miha Vrhovnik, Vinko Blejč, Ivan Kopitar, Mengeš; Avgušтина in Ivan Schwarz, Genovefa Koroščeva, Sv. Jurij ob Ščavnici; Rafko Thaler, Franjo Kalan, Joško Dolenc, Joško Luznar, Anton Primožič, Joško Šmid, Franjo Veber, Vekoslav Veber, Josip in Anton Jelenc, Micika Šuštarjeva, Angela Lotričeva, Dragica Šmidova, Anica Kejžarjeva, Tončka Tuškova, Ljudmila Trpinova, Železniki; Jernej in Janez Kladenšek, Ljubečna; Ljubomira in Božan Strmecki, Stojan, Malka, Miroslava in Vjeročka Novakovi, Ljubljana; Alojz Avbreh, Franc Štefančič, Pirešči; Pavlina Hafnarjeva, Jesenice; Borut Šink, Marjan Levstik, Franc Grošelj, Ivan Demšar, Škofja Loka; Veruška Stresova, Ljubljana.

Mlin.

Napev naroden. Zapisal Janko Žirovnik. Besede zložil: L. Černej.

Veselo.



1. Ob bi-strem po-to-ku je mlin, a jaz sem pa mli-nar-jev
2. Le te-ci mi, vo-da, le-po na ve-li-ko mlin-sko ko-
3. Ko mlin-ček pri mi-ru bi stal, bi mli-nar in kmet ža-lo-



sin. Ko mlin-ček ro-po-če in vo-da šum-lja, sr-ce mi ve-
lo! Ko ka-men vr-ti se in ži-to dro-bi, že mo-ka se
val in jo-kal o-trok bi in to-žil glas-no, ka-ko je brez



se-lo i-gra, i-gra; ko -gra.
v skri-njo pra-ši, pra-ši; ko -ši.
kru-ha hu-do, hu-do; in -do.

Mojim učenkam.

Deca moja, nekoliko besed v slovo in na pot!

Štiri leta smo hodile skupaj, navadno lahko in veselo, nekaterikrat pa tudi težko in počasi.

Na vrhu smo. Koliko jih je še za tem prvim vrhom, vse višjih, vse bolj strmih! — Ne morem dalje z vami. Vaše so nove steze, moje je v dolini novo delo.

Kaj naj vam napišem, učenske moje, da bo tako presrečno, kakor so moje želje, da bo tako resnično in tako globoko, kakor je moja skrb!

Košček vašega življenja je kanil v večnost, brezskrbnega, lepega, veselega življenja.

V srcu mladost
in v svetu pomlad,
v cvetju vsa vaša pota;
solnce in luč
in v luči ves svet,
sama prelest in lepota...

Tako je bilo do sedaj. O, da bi bilo tudi v naprej tako, da bi vam bile lepe vsaj ure in dolgi dnevi, vse težko pa kratki, kratki hipi.

Bojim se, da niste pripravljene niti za trenutke bridkosti, in očitam si, da sem vas razvadila — namesto utrdila.

Moje prve učenske ste bile ve, dala sem vam vse svoje srce... Ko bi vam ga mogla dati v slovo kot vodnika na pot, da bi bilo v viharjih z vami in v temi, kakor bi hotela biti moja ljubezen z vami, kadar boste žalostneli!

Čuvaj, Gospod,
temnih nezgod
mojo deco v življenju!
Cilj pred oči
in jasnih poti
daj ji v nevarnem vrvenju!

Anica Černejeva.

Ptičar in slavec.

(Jan Fr. Hruška.)

Ptičar je zagledal v mladem hrastovju slavca, ki se je bil tamkaj spomladi naselil. Nastavil mu je nekaj zank in kmalu je ujel dobrodušnega ptiča na močnatega črva.

Ves vesel je nesel ljubega pevca domov. Zaprl ga je v lepo kletko. Preskrbel mu je najboljše hrane ter je željno čakal, da bi začel ptič prepevati svojo imenitno pesem. Toda zaman. Slavec je kakor brez življenja posedal na palčki. Nič se ni zmenil za hrano, nikar še da bi pel! Kakor bi bil onemel!

Ptičar je odprl otožnemu ptiču kletko, da je svobodno letal po sobi, mamil ga je in mu stregel na vse mogoče načine. Slavec je bil krotak in vdan, peti pa nikakor ni maral.

Zato mu je ptičar neki dan še posebno postregel in ga prijazno vprašal: »Ljubi ptiček, glej, vsega imaš pri meni: lepo hišico, obilo hrane, čisto kopel; kdaj vendar zapoješ svojo prelepo pesem, ki si jo gostolel v gaju?«

»Tista pesem,« je tiho zažvrgolel slavček, »je spev o svobodi; zapeti je ni mogoče v sužnosti niti v dobrih časih.«

Jos. Gruden.



Dragi gospod Doropoljski!

Oprostite, da Vas nadlegujem s svojim pisemcem! Bridka usoda me je zadela med tem časom, odkar Vam nisem pisala. Umrli mi je namreč dobri atec. Lotila se ga je nenadoma pljučnica in ko so začeli pogajati prvi zvončki, je vzel od nas slovo. Jako sem bila žalostna in bala sem se, da zboli še mamica.

Jako ga je zanimal tudi »Zvonček« in prebiral je sploh rad knjige. Zanimal se je tudi za slovenske pisatelje. Njemu v spomin sem zložila borno pesemco. Ako Vam je drago, jo priobčite v koticu.

Spominek a tu.

Ko je prvi cvet pognal
iz zemljé zastrte,
ko je prvi cvet iz tal
vzklik, življenja duri
bile že so ti zaprte.
Ko je zlata zora obsijala
tvoje blede lice,
bilo že je mrzlo, prošnje, klice
čul več nisi hčerke,
ki ob tebi je jokala.

Srce tvoje nehalo je bíti,
v smrtnem snu zatínil si oči,
zgodaj moral si se posloviti
z nami in ko te več ni,
vse je tožno, vse molči.
Knjige, ki si jih prebiral,
zdaj leže vse razmetane,
ko si ti umíral,
glej, umirale so poezije zbrane.
Pač odšel si tja v višave,
a v spominu še živiš med nami,
šel si k viru sreče prave,
mi brez tebe smo ostali sami.

Vljudno Vas pozdravlja

Mira Kepova,
Wagensberg pri Litiji.

Odgovor:

Ljuba Mira!

Tvojo pesem žalostinko priobčujem in obenem porabljam priliko, da Ti ob tako težki in bridki izgubi izrekam iskreno sožalje.

*

Velecenjeni g. Doropoljski!

Pišem Vam danes tudi jaz pisemce, in sicer prvokrat. Vsakokrat, ko čitam Vaš kotichek, se mi zbudi želja, da bi se tudi jaz pridružila Vašim koticekarjem. Rada bi se naročila tudi na »Zvonček«, ker ga jako rada čitam.

Pohajam v IV. razred mešč. š. v Ljubljani. Učim se rada vseh predmetov, a najljubši pa mi je mili naš slovenski jezik. Za razrednico imam gdč. Heleno Potočnikovo iz Koroške Bele, ki se mi je jako priljubila. Zadela pa me je danes huda nesreča. Zbolela je namreč moja zlata, nadvse ljubljena gospodična! Dokler ne ozdravi, hočem prositi ljubega Boga, da ji podeli zopet ljubo zdravje.

Vsako leto hodim na počitnice v lepo gorenjsko mestece Kamnik. Tam se mi nudi večkrat prilika občudovati krasoto prirode. Posečam tudi Kamniške planine, kjer se mi zbuja predvsem veselje zlagati na skalici pesemce, ker me ne moti razen zvončka ponižne ovčice nihče drugi.

Upam, da mojega pisemčka ne vržete v košaro, temveč ga priobčite med svoje koticekarje! — Spisala sem tudi že povestico, ki bi jo rada priobčila v »Zvončku«.

Vdane poklone pošilja

Nevenka Debevčeva,
učenka IV. r. m. š. v Ljubljani.

Odgovor:

Ljuba Nevenka!

Tvoja gospodična učiteljiva je že zopet zdrava. Upam, da se je veselje vrnilo v Tvoje srce. No, sedaj pa se bliža čas, ko pojdeš zopet lahko na počitnice v Kamnik poslušat zvončkljanje ponižne ovčice in zlagat pesemce. Blagor Ti!

*

Velecenjeni gospod Doropoljski!

Pišem Vam prvokrat. »Zvonček«, ki sem nanj že tretje leto naročen, mi jako ugaja. Stanujem na bokalškem gradu, kjer je jako živahno. Hodim na Dobravo v šolo. Ker je daleč, grem samo dvakrat v tednu. Ostale dni se učim doma. Pri nas smo ku-



hali žganje in stiskali jabolka. Željno pričakujem sankanja. Prihodnjič Vam pošljem povestico.

Presrčno Vas pozdravlja
Wolfgang Müller Dithenhof,
Bokalški grad, p. Vič.

Odgovor:

Ljubi Wolfgang!

Žganje ste kuhali, a vem, da ga nisi sam pokusil niti kaplje, ker je žganje strup. — Sankanja si željno pričakoval, pričakal si ga, pa tudi minulo je že. Upam, da Ti je dobro služilo k zdravju in k veseli zimski zabavi.

*

Zimske zabave.

Mrzla zima ima tudi svoje zabave. Po zmrazem snegu drčijo sani. Časih kdo pade raz sani in podrgne z noskom po rahlem snegu. Odrasli ljudje se tudi radi drsajo. Otroci delajo snežene možje. Glavo, trup, roke in noge naredijo iz snega. Za oči vtaknejo snežaku dva oglja. V roke mu dajo kako brezovo palico ali metlo. Otroci skočijo okolo njega in se mu posmehujejo. Tudi starček pride iz hiše gledat otroke. Nazadnje se pa otroci še spomnijo, da nima sneženi mož klobuka. Zato hitro leti kateri po kak star lonec, ki mu ga potem poveznejo na glavo. Nato se smejejo še bolj.

Terezija Šinkovčeva,
učenka III. razreda v Rovtah pri Logatcu.

Odgovor:

Ljuba Terezija!

Gospod šolski voditelj mi je poslal ta prosti spis s prošnjo, naj ga porabim v svojem kotičku. Ustrezam prošnji toliko rajši, ker si menda Ti prva iz Rovt, ki se oglašča v mojem kotičku.

*

Velecenjeni gosp. Doropoljski!

Jako sem bil vesel, ko sem čital odgovor v »Zvončku«. Deklamacija »Doline tutnje« se glasi:

Doline tutnje, a gora ječi,
i grodju piške, bije se boj.
Dodija ropstva, i ljuta patnja,
Srbin se diže za narod svoj.

Dušmanska luka, pali i ruši
u ognju plamti selo i grad.
Sunašče jarko s neba se kloni,
neče da gleda taj golemi jad.

Pesemca v notah je jako lepa, ako hočete, Vam jo pošljem v notah. Jako sem bil vesel, ko sem čital v 1. in 2. »Zvončku« opis Maribora. Saj Maribor je tudi res lep! Bil sem že mnogokrat na Pohorju in Kalvariji. Od tam je lep razgled po okolici Maribora.

Zdaj pa konec! Ako dovolite, Vam pišem drugikrat nekaj o Stritarju, ki sem ga videl v Mariboru. Prosim, odgovorite!

Srčno Vas pozdravlja

Vojteh Jager,
Maribor.

Odgovor:

Ljubi Vojteh!

Mislim, da ustrežeš vsem koticarjem, ako nam kaj poveš o našem pesniku Stritarju, ki si ga videl v Mariboru bržkone takrat, ko se je vračal v domovino. Stori to!

*

Spoštovani g. Doropoljski!

Že več let sem naročena na »Zvonček« ter ga z veseljem prebiram, ne da bi se že doslej oglasila v Vašem kotičku.

Torej sem se odločila, da Vam hočem tudi jaz poslati pisemce.

Hodim v II. razr. žen. real. gimn. v Ljubljani in sem stara 12 let. — Na počitnicah sem bila v Idriji v zasedenem ozemlju, kjer sem tudi rojena. Tam je mnogo italijanskih vojakov in drugih italijanskih družin. Lahki so jako veseli ljudje, posebno vojaki radi brenkajo na tamburico. A vse eno sem bila vesela, ko sem se zopet vrnila v našo svobodno domovino. Obžalovala sem svoje rojake, ki sem jih zapustila med Italijani v neodrešeni domovini.

Sedaj sem pa napisala že dosti, sicer kmalu ne bo več prostora za druge koticarje.

Presrčno Vas pozdravlja

Erika Kamenškova
v Ljubljani.

Odgovor:

Ljuba Erika!

Težka je usoda naših bratov in sester, ki sicer žive na svoji zemlji, a pod tujim gospodarjem. Izgubiti pa ne smemo upanja, da pride slej ali prej čas, ko bomo vsi združeni v naši svobodni domovini. Naj pride kmalu ta doba!

„Zvonček“, XIX. letnik, nevezan 15 Din, v navadni vezbi 30 Din.
„Zvonček“, XX. letnik, nevezan 15 Din, v navadni vezbi 30 Din.
„Zvonček“, XXI. letnik, nevezan 15 Din, v navadni vezbi 30 Din.
„Zvonček“, XXII. letnik, nevezan 20 Din, v navadni vezbi 35 Din.

... Nenavedenih letnikov ni več v zalogi. ...

In zadnji glasi ti mi bojo:
Bog čuvaj domovino mojo!

Kupujte

MLADINSKE SPISE,

ki jih izdaja

„Društvo za zgradbo Učiteljskega konvikta v Ljubljani“.

Zahtevajte cenike!

Naročila sprejema

Knjigarna „Učiteljske tiskarne“
v Ljubljani,

Francišškanska ulica in Simona Gregorčiča ulica.

Učiteljska tiskarna in knjigarna

v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Telefon šte. 312.

Poštnohranilnični račun št. 10.761.

„Učiteljska tiskarna“ je najmoderneje urejena in izvršuje vsa tiskarniška dela od najpreprostejšega do najmodernejšega. V zalogi ima vse šolske in druge tiskovine.

Enobarvni in večbarvni tisk.

Litografija. Stereotipija.

Šolski zvezki lastnega izdelka.

Zvezki za okroglo pisavo.

Delo točno, solidno in elegantno.

Skladateljem naznanjamo, da je „Učiteljska tiskarna“ preskrbljena z novimi notami, torej izvršuje tudi muzikalije z ličnim in razločnim tiskom.

Zaloga mladinskih, leposlovnih in znanstvenih knjig.

Cene zmerne!

Zahtevajte cenik!

Podružnica v Simona Gregorčiča ulici.

Svoji k svojim!



Svoji k svojim!